

Формування самостійної діяльності старшокласників як передумова успішного навчання у вищих навчальних закладах

Модернізація вищої освіти України, перехід до кредитно-модульної системи навчання вимагає вирішення такої важливої проблеми як забезпечення наступності навчання в загальноосвітній школі і ВНЗ, що є передумовою професійного становлення особистості. Необхідністю постає створення системи неперервної освіти, умов для наступності навчання.

Наступність є основним принципом між шкільним та вузівським утворенням і означає погодженість і зв'язок основних компонентів двох систем: міжпредметні зв'язки шкільного і вузівського курсів та взаємозв'язок змісту, форм і методів навчання, послідовне наростання складності навчальної діяльності по всіх аспектах і видах діяльності. Розрив зв'язків наступності, а також недостатньо сформовані навчальна і комунікативна компетенції значної частини випускників шкіл роблять особливо скрутним перший етап навчання у вузі, коли в наявності дисбаланс між вихідними знаннями і вміннями учнів і вузівськими вимогами, між властивими середній школі методами пізнання і новою якістю навчання у вузі.

Одним з найбільш складних моментів організації навчального процесу і разом з тим однією з найбільш ефективних форм навчання студентів, в тому числі і в питаннях активізації навчання є самостійна робота. За останні роки у вищих навчальних закладах спостерігається тенденція на збільшення самостійної роботи студентів, яка базується на активній навчально-пізнавальній діяльності. Правильно організована самостійна робота студентів при вивченні математичних дисциплін робить їх активними учасниками навчального процесу. Самостійне вивчення окремих питань, тем, розділів не тільки формує у студентів навички роботи з навчальною і науковою літературою, але і сприяє формуванню власного погляду, думки, спонукає до нетрадиційних шляхів розв'язування задач. Працюючи самостійно, студент по-перше, - засвоює навчальний матеріал, переосмислює, узагальнює, розвиває навички контролю й самоконтролю, по-друге - робить спробу застосувати на практиці теоретичні знання, по-третє - набуває навичок роботи з навчальною літературою. Отже, навчальний процес у ВНЗ передбачає напружену самостійну роботу студентів. В школі ж, провідним чинником організації навчання є принцип доступності і домінує детальне пояснення навчального матеріалу. Саме тому студентам першого року навчання бракує досвіду самоорганізації навчальної праці, вони не повною мірою володіють методами самостійної навчальної роботи. Ще навчаючись у школі, старшокласники повинні вчитися самостійно засвоювати знання не лише за допомогою підручника або розповіді вчителя, а й з інших джерел.

Вчителю необхідно підтримувати й розвивати в учнів інтерес до книги і навчати їх прийомам роботи з різними джерелами знань, які доповнюють

один одного, або навпаки, у яких представлено різні точки зору на питання, що вивчається. Необхідним також є постійне формування позитивного мотиву самостійної діяльності в учінні. Радість відкриття, зробленого своїми силами, позитивно впливає на емоційний стан, розвиток позитивних мотивів навчання. Учителеві необхідно підтримувати в учня бажання зрозуміти матеріал самостійно і допомагати йому в оволодінні термінами, поняттями, фактами, законами, методами пізнання, вчити працювати з книгою добирати необхідний матеріал, групувати його, виділяти основне й другорядне, усвідомлювати послідовності окремих положень і фактів, порівнювати, працювати над поняттями і доведеннями.

Викликати в учнів потребу в оволодінні новими знаннями вчитель може вдало організувавши самостійну роботу під час створення проблемної ситуації з метою розкриття перспективи майбутньої навчальної діяльності. Перед учнями необхідно поставити таке практичне або теоретичне завдання, при якому знання, які засвоюються, займають місце невідомого, але необхідного матеріалу для правильного виконання наступних завдань.

Вивчення теоретичного матеріалу не має проходити як повідомлення готових істин тим, хто навчається. Треба здійснювати такий вплив на їх розум, свідомість, щоб вони, як тільки знайдуть правильну ідею, змогли робити правильні висновки. Учителеві при цьому необхідно сприяти стимулюванню прихованих, не виявлених можливостей учнів, пробудженню внутрішніх резервів їх особистостей.

Література

1. Гнезділова К. М. Вчитель – школа – вищий навчальний заклад: проблема наступності навчання: Метод. реком.. – Черкаси: Вид-во ЧНУ, 2005. – 92 с.
2. Зязюн І. А. Неперервна освіта як основа соціального поступу // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Зб. наук. пр. – Ч.1. – К., 2001. – С.15–23.
3. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). – К.: Грамота, 2003. – 216 с.
4. Кузьмінський А. І. Якісна безперервна освіта формує громадянина нової держави. – Черкаси: Вид-во ЧДПІ, 1995. – 10 с.